

**Міністерство освіти і науки України
Соціологічна асоціація України
Рівненська обласна рада**

**Рівненська обласна державна адміністрація
Рівненський державний гуманітарний університет
Національний університет водного господарства та природокористування
Хмельницький національний університет
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»**

**Брестський державний університет імені О. С. Пушкіна (Республіка Білорусь)
Брестський державний технічний університет (Республіка Білорусь)
Жешувський університет (Республіка Польща)
Гірничо-металургійна академія імені С. Сташиця в Кракові (Республіка Польща)**

**Рівненське територіальне відділення Соціологічної асоціації України
Громадська організація «Всеукраїнська екологічна ліга»
Рівненський відділ Українського географічного товариства
Громадська організація «Сталий розвиток – майбутнє»
Громадська організація «Регіональний центр екологічної освіти та інформації»**

СТАЛИЙ РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

**Збірник матеріалів
I Міжнародної науково-практичної конференції**

(електронне видання)

Рівне - 11 червня 2021 року

Рівне -2021

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Sociological Association of Ukraine**

**Rivne Regional Council
Rivne Regional State Administration**

**Rivne State University of Humanities
National University of Water and Environmental Engineering
Khmelnyskyi National University
PHEE «Vinnytsia Academy of Continuing Education»**

**Brest State A. S. Pushkin University (Republic of Belarus)
Brest State Technical University (Republic of Belarus)
University of Rzeszów (Republic of Poland)
AGH University of Science and Technology in Krakow (Republic of Poland)**

**Rivne territorial branch of Sociological Association of Ukraine
Non-Governmental Organization «All-Ukrainian Ecological League»
Rivne Department of Ukrainian Geographical Society
Non-Governmental Organization «Rivne Agency for Sustainable Development»
Non-Governmental Organization «Sustainable Development – the Future»
Non-Governmental Organization
«Regional Center for Ecological Education and Information»**

**SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SOCIETY:
CONCEPTUAL AND PRACTICAL ASPECTS**

Abstracts of I International scientific-practical conference

(electronic edition)

June 11, 2021

Rivne -2021

УДК 330.34: 316.4(082)

*Надруковано за ухвалою вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 06 від 30 червня 2021 р.).*

Редакційна колегія:

Постоловський Р.М., професор, ректор РДГУ, голова редакційної колегії;
Дейнега О. В., д.е.н., професор,
Сокурянська Л. Г., д.соціол.н., професор;
Лико Д. В., д.с.-г.н., професор;
Кириленко О. М., д.соціол.н., професор;
Юськів Б.М. д. політ. н., професор
Троян С. С., д.і.н., професор;
Портухай О. І., к.с.-г.н., професор.

Сталий розвиток суспільства: концептуальні та практичні аспекти:
збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції. Рівненський державний гуманітарний університет спільно з Рівненською обласною радою. 11 червня 2021 року (електронне видання). Рівне, 2021. 386 с.

Збірник містить тези виступів учасників I Міжнародної науково-практичної конференції «Сталий розвиток суспільства: концептуальні та практичні аспекти», в яких представлено аналіз теоретичних, концептуальних та практичних засад реалізації політики ООН зі сталого розвитку, а також основ міжнародного співробітництва щодо реалізації стратегій сталого розвитку, особливостей реалізації цілей сталого розвитку ООН в українському суспільстві, форм співпраці органів державної влади, науки, освіти, бізнесу, інститутів громадянського суспільства та ЗМІ у сфері реалізації цілей сталого розвитку та використання наукових підходів у процесах імплементації цілей сталого розвитку для вирішення соціальних, економічних, екологічних, демографічних проблем регіонів та територіальних громад України. Матеріали подано в авторській редакції.

Для науковців, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться науками про суспільство та збереження природного середовища.

УДК 330.34: 316.4(082)

©Рівненський державний гуманітарний університет

©Кафедра кафедри екології, географії та туризму, 2021

©Автори тез доповідей, 2021

З М І С Т

РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ООН НА МІЖНАРОДНОМУ, НА ЦІОНАЛЬНОМУ ТА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНЯХ	
Воронцов С. Б., Бурбела Т. М. <i>ПРО СУЧАСНИЙ СТАН ТА ФОРМУВАННЯ ПІДХОДІВ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ</i>	9
Мелков Ю. А. <i>УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ ОБЩЕСТВА: МЕЖДУ ЛОЗУНГАМИ И ПРАКТИКОЙ</i>	15
Ємельянова Ю. П. <i>ПОНЯТТЯ «СТАЛИЙ РОЗВИТОК» І «КОЕВОЛЮЦІЯ» ЯК СКЛАДОВІ НАУКОМІСТКОГО ДИСКУРСУ ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ ЛЮДСТВА.</i>	20
Книш І. В. <i>СТАЛИЙ РОЗВИТОК : ГАБІТУАЛЬНІ МЕТАМОРФОЗИ</i>	25
Ярошенк В. М. <i>СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЧЕРЕЗ СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ</i>	30
Ковбатиюк М. В., Шевчук В. О. <i>«ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА» ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД</i>	36
Андрейко І. С. <i>РЕАЛІЗАЦІЯ ЦІЛЕЙ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КРИЗИ ПІД ЧАС COVID-19 В УКРАЇНІ</i>	41
Сяська О. В. <i>ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	45
Бова А. А. <i>СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ У 2020 РОЦІ</i>	50
Князєва О. В. <i>ДОВІРА ЯК ІНДИКАТОР ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	56
Кузьмук О. М. <i>ДОВІРА ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГРОМАДИ</i>	59
Пришляк С. П. <i>ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ПОКАЗНИК ЕФЕКТИВНОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ В СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ</i>	65
Кумачова А.С. <i>ТРЕНДИ СУЧАСНОГО РИНКУ ПРАЦІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА</i>	70
Мельников О. В., Назарук М. М., Ратушняк Ю. В. <i>УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ГОСПОДАРЮВАННЯ</i>	74
Повна С. В. <i>СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ТА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	81

Бородіна О. А. <i>АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД</i>	87
Лесняк В. Ю. <i>ФУНКЦІОНУВАННЯ РАД СУСПІЛЬНОЇ КОРИСТІ ЯК ПЛАТФОРМ ПОБУДОВИ ПАРТНЕРСТВА ЗАРАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ РІВНІ В СУЧАСНІЙ ПОЛЬЩІ</i>	93
Павлов К. В. <i>ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ БЕЛОРУССКОЙ ЭКОНОМИКИ В УСЛОВИЯХ НОВЫХ ПАТОЛОГИЧЕСКИХ ВЫЗОВОВ И ПРОЦЕССОВ ЦИФРОВИЗАЦИИ</i>	98
Швец Н. В. <i>СМАРТСПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: АНАЛІЗ ПОЛЬСЬКОГО ДОСВІДУ</i>	101
Погребняк Л. О. <i>ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПИ З УПРАВЛІННЯ ОЗЕЛЕНЕННЯМ МІСТ</i>	106
Данієлян Л. В. <i>НАДАННЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ ГОЛОВНИМ СОЦІОЛОГІЧНИМ ПРОБЛЕМАМ ЗАЙНЯТОСТІ МОЛОДІ В УКРАЇНІ ЗАДЛЯ ПІДТРИМАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА</i>	112
Падалка Г.М. <i>СОЦІОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОВЕДЕННЯ МІСЦЕВИХ РЕФЕРЕНДУМІВ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	117
Сидорович А. А. <i>РОЛЬ МИГРАЦИИ В ДИНАМИКЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНОВ БЕЛАРУСИ ЗА МЕЖПЕРЕПИСНЫЕ ПЕРИОДЫ 1989–2019 ГГ.</i>	123
Хорольський В. П., Квітка Т. В. <i>МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ЦИФРОВИЙ МОНІТОРИНГ ТЕРИТОРІЙ З ТЕХНОГЕННИМ ТИСКОМ ДЛЯ ЇХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	130
Пелех О. Б. <i>НОВІ ПІДХОДИ ДО ТЕОРІЙ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ</i>	138
Шкляр В. В., Сирих Ю. В. <i>ІНВЕСТУВАННЯ ЯК СПОСІБ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ НА СВІТОВИХ РИНКАХ</i>	143
Дребот О. І., Олійник Г. Б. <i>ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДО 2030 РОКУ</i>	149
Атяшева А. Ю. <i>ПОДАТКОВА ЗВІТНОСТЬ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОЗОРОГО ОПОДАТКУВАННЯ ТА ФАКТОР СТАЛОГО ЕКОМІЧНОГО РОЗВИТКУ</i>	152
Яремко О. П. <i>ПИТАННЯ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ГОСПОДАРСЬКОГО ПОДІЛУ ЗЕМЕЛЬ У СКЛАДІ ДЕРЖАВНОГО ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА</i>	156
Кириленко, О. М. <i>ЦІННІСНІ ТА НАУКОВІ ОСНОВИ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	161
Зінченко В. В. <i>ГЛОБАЛЬНІ ПРОЦЕСИ ТА СУСПІЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У КОНТЕКСТІ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ТА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ</i>	168

РОЗДІЛ 2	
ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	
Грязних Є. Д. <i>ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ</i>	175
Романькова О. М., Назарова Л. В. <i>АНАЛІЗ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ</i>	181
Мединська Т.І. <i>ВПЛИВ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ АСПЕКТІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇН ТА ЇХ РЕГІОНІВ НА ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА</i>	184
Абрамова И. В. <i>РАЗВИТИЕ «ЗЕЛЕННОЙ» ЭКОНОМИКИ В БРЕСТСКОЙ ОБЛАСТИ</i>	189
Білотіл В. Ю. <i>ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НАПРЯМІВ ЩОДО ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ЗЕЛЕНОГО БУДІВНИЦТВА</i>	197
Панфілов О. Ю., Требін М. П. <i>ДЕФИЦИТ РЕСУРСІВ ПРІСНОЇ ВОДИ ПЛАНЕТИ ЯК ДЕСТРУКТИВНИЙ ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА У ХХІ СТОЛІТТІ</i>	205
Полюхович А. Н., Маметвелиева О. Н. <i>ПРОЕКТ ЭКОТУРИСТИЧЕСКОГО КАРКАСА ДЛЯ ГОРОДА ИВАЦЕВИЧИ</i>	210
Тельний М. А. <i>ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ</i>	214
Велесик Т. А. <i>ПРОБЛЕМИ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	220
Кринець Г. В., Малькевич Є. К., Мельничук О. В. <i>ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНІ ШЛЯХИ ЗМЕНШЕННЯ ВИКИДІВ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ</i>	227
Кірін Р. С. <i>ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ВУГІЛЬНИХ МОНОМІСТ В УМОВАХ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ТРАСФОРМАЦІЇ</i>	231
Тарасевич О. В., Градобоєва Є. С. <i>ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОЛІПШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ МІСТ ДОНБАСУ ЯК КЛЮЧОВОЇ СКЛАДОВОЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ</i>	236
Кофанова О. В., Кофанов О. Є. <i>ПІДБІР КОМПОНЕНТІВ СУМІШЕВИХ БІОПАЛИВ НА ОСНОВІ БАГАТОПАРАМЕТРИЧНИХ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ РАМКОВИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	242
Трегуб О. А. <i>ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТАЛОГО ВИРОЩУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РОСЛИН</i>	243
Кирилюк С. В. <i>РИЗИКИ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ GREEN DEAL ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ</i>	252

Молчан Ю. М., Донцова Т. А. <i>ПОВТОРНЕ ВИКОРИСТАННЯ СТИЧНИХ ВОД ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ПОДОЛАННЯ ВОДНОЇ НЕСТАЧІ</i>	258
Лисиця А. В. <i>ПОШУК НОВИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ДЕЗІНФЕКЦІЇ ПРИ ОРГАНІЧНОМУ ВИРОБНИЦТВІ</i>	263
Гриб Й. В., Михальчук М. А., Войтишина Д. Й. <i>ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА МЕЖІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОСИСТЕМ РІЧКОВИХ БАСЕЙНІВ</i>	269
Ляшенко В. І., Толмачова Г. Ф. <i>ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОНБАСУ В УМОВАХ ЗРОСТАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ</i>	273
Волинчук Ю. В. Оксенюк К. І. <i>ПРОБЛЕМАТИКА ПОЛІТИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТУ І ЛОГІСТИКИ</i>	280
Ковбатюк Г. О. <i>ОСОБЛИВОСТІ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	284
Бабікова К.О. <i>ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОГО ТУРИЗМУ</i>	289

РОЗДІЛ 3.	
СОЦІАЛЬНІ, ДЕМОГРАФІЧНІ, ГЕНДЕРНІ ТА КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	
Черненко С. М. <i>СОЦІАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ</i>	293
Лико Д. В., Мартинюк В. О., Лико С. М., Портухай О. І., Зубкович І. В. <i>ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	298
Позняк О. В. <i>ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛЬНОЇ ЧИСЕЛЬНОСТІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ</i>	306
Юськів Б. М. <i>ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ І МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19</i>	310
Москвіна О. Д. <i>АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ І ДИНАМІКИ ДОХОДУ ДОМАШНІХ ГОСПОДАРСТВ ЗА РЕГІОНАМИ УКРАЇНИ</i>	321
Безтелесна Л. І., Пляшко О. С. <i>ОЦІНЮВАННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ ХАРЧУВАННЯМ ТА ЗДОРОВ'ЯМ ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ</i>	327
Луценко О. Г., Бондаренко Н. Ю., Слепакурова І. В. <i>ВПЛИВ ТЮТЮНОПАЛІННЯ НА ПРОЯВИ АГРЕСІЇ У ПІДЛІТКІВ</i>	334

Малахівська І. В. <i>ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ «ЗЛОЧИННА ОСОБИСТІТЬ» В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	339
Пономаренко Я. С. <i>ОБМАН ЯК НЕГАТИВНИЙ ФАКТОР ВПЛИВУ НА ВЕКТОР РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ПРОБЛЕМИ</i>	345
Антонюк В. П. <i>РОЗВИТОК ОСВІТИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ</i>	350
Литовченко О. В. <i>СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ</i>	355
Аніщенко О. В. <i>ПАРТНЕРСТВО В ОСВІТІ ДОРΟΣЛИХ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА</i>	360
Грицай Н. Б. <i>ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ» НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ І ЕКОЛОГІЇ В 11 КЛАСІ</i>	366
Юдіна С. П., Рябич Н. І. <i>ОЦІНКА ОРГАНІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКИХ ОЛІМПІАД В ІНТЕРЕСАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	370
Письменний В. В. <i>ДЕЯКІ АСПЕКТИ ГЕЙМІФІКАЦІЇ НАВЧАННЯ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	376
Глушкова Д. В. <i>ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА</i>	380
Резолюція конференції	385

ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «СТАЛІЙ РОЗВИТОК ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ» НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ І ЕКОЛОГІЇ В 11 КЛАСІ

Грицай Наталія Богданівна
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри природничих наук з методиками навчання
Рівненського державного гуманітарного університету

Реформування шкільної природничої освіти, реалізація завдань сталого розвитку суспільства значною мірою стосується викладання природничих предметів у старших класах.

В окремих 10–11 класах переважно гуманітарного спрямування учням пропонують вивчення інтегрованого курсу «Природничі науки», проте більшість школярів опановують природничі предмети окремо на рівні стандарту або на профільному рівні. З-поміж цих предметів необхідно вирізнити предмет «Біологія та екологія», який спрямований на «формування в учнів природничо-наукової компетентності шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про закономірності функціонування живих систем, їх розвиток і взаємодію, взаємозв'язок із довкіллям; розуміння біологічної картини світу та цінності таких категорій, як життя, природа, здоров'я; свідомого ставлення до природи як універсальної, унікальної цінності; застосування знань з біології та екології у повсякденному житті, оцінювання їх ролі для сталого (збалансованого) розвитку людства, науки та технологій»¹.

У Концепції Нової української школи однією з ключових компетентностей визначено «екологічну грамотність і здорове життя», що передбачає раціональне використання природних ресурсів у межах сталого розвитку, усвідомлення

¹Біологія і екологія. 10-11 класи. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (2017). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

значення довкілля для життя і здоров'я людини, прагнення дотримуватися здорового способу життя².

Проблеми освіти для сталого розвитку були предметом вивчення В. Боголюбова, Ю. Бойчука, І. Кореневої, С. Рудишина, Ю. Скиби та ін.

Окремі аспекти методики навчання біології та екології в старшій школі вивчали О. Комарова, Т. Коршевнюк, В. Оніпко, Л. Рибалко, М. Сидорович, А. Степанюк та ін.

Мета пропонованого дослідження – проаналізувати особливості вивчення теми «Сталий розвиток та раціональне природокористування» на уроках з предмету «Біологія і екологія» в 11 класі.

За попередніми навчальними програмами з біології для старшої школи традиційно в 10–11 класах вивчали різні розділи загальної біології, зокрема екологію. Тема «Сталий розвиток та раціональне природокористування» з'явилася в навчальній програмі 2017 року вперше. На неї передбачено 13 годин за рівнем стандарт і 20 годин за профільним рівнем.

Зміст теми охоплює такі питання, як:

- «Сучасні екологічні проблеми у світі та в Україні.
- Види забруднення, їхні наслідки для природних і штучних екосистем та людини. Поняття про якість довкілля. Критерії забруднення довкілля.
- Антропічний вплив на атмосферу. Наслідки забруднення атмосферного повітря та його охорона.
- Антропічний вплив на гідросферу. Причини порушення якості природних вод, дефіцит водних ресурсів, принципи оцінки екологічного стану водойм. Охорона водойм.
- Основні джерела антропічного забруднення ґрунтів, їхні наслідки. Необхідність охорони ґрунтів.

²Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи (2016). URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia>

- Антропічний вплив на біорізноманіття. Проблеми акліматизації та реакліматизації видів. Збереження біорізноманіття як необхідна умова стабільності біосфери.
- Екологічна політика в Україні: природоохоронне законодавство України, міждержавні угоди. Червона книга та чорні списки видів тварин. Зелена книга України. Концепція сталого розвитку та її значення. Природокористування в контексті сталого розвитку. Поняття про екологічне мислення. Необхідність міжнародної взаємодії у справі охорони довкілля.
- Практична робота. Оцінка екологічного стану свого регіону»³.

Для учнів профільних класів тематика уроків значно ширша і запропоновано 2–3 практичні роботи на вибір з таких тем: «Розрахунок екосистемних послуг за наданими умовами. Проведення їх порівняльного аналізу», «Критичний аналіз існуючих класифікацій природних ресурсів», «Порівняльна характеристика наслідків «м'якого» і «жорсткого» управління природними системами», «Укладання плану заходів щодо екологізації окремої форми антропогенної діяльності (на прикладі виробництва, транспорту, рекреаційно-туристичної діяльності тощо)», «Аналіз власної повсякденної діяльності відповідно принципів сталого розвитку», «Розрахунок екологічних збитків через забруднення довкілля, знищення мисливських видів та видів, занесених до Червоної книги України»⁴.

Методика проведення таких уроків має певні відмінності порівняно з методикою проведення уроків біології і екології іншого спрямування. Віднесемо уроки з аналізованої теми до уроків екологічного змісту і розглянемо їх методичні особливості детальніше.

³Біологія і екологія. 10-11 класи. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (2017). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiy>

⁴Біологія і екологія. 10-11 класи. Профільний рівень. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (2017). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiy>

Уроки з теми «Сталий розвиток та раціональне природокористування» доцільно проводити у формі уроків-лекцій, уроків-семінарів та уроків-конференцій. Крім того, доцільним буде використання інтерактивних технологій, зокрема проведення диспутів та дискусій, ток-шоу і ділових ігор з актуальних екологічних проблем. Поглибити знання з досліджуваної проблеми школярі зможуть у процесі виконання різноманітних навчальних проєктів міжпредметного змісту. Доцільними є методи і прийоми розвитку критичного мислення учнів, зокрема метод шести капелюхів мислення Едварда де Боно.

Отже, тема «Сталий розвиток та раціональне природокористування» є новою і водночас надзвичайно актуальною у вивченні біології і екології в 11 класі. Вона передбачає вивчення низки питань щодо антропогенного впливу на різні оболонки Землі, природоохоронного законодавства України, природокористування в контексті сталого розвитку.

Уроки з цієї теми спрямовані на формування екологічного мислення учнів, вироблення в них умінь дискутувати та відстоювати свою думку, аналізувати проблему з різних боків.

Перспективним вважаємо розроблення відповідних методичних рекомендацій для ефективного опанування цієї актуальної теми.

Біологія і екологія. 10-11 класи. Профільний рівень. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (2017). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення: 30.05.2021).

Біологія і екологія. 10-11 класи. Рівень стандарту. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (2017). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення: 30.05.2021).

Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи (2016). URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia> (дата звернення: 30.05.2021).

РЕЗОЛЮЦІЯ

I Міжнародної науково-практичної конференції
«Сталий розвиток суспільства:
концептуальні та практичні аспекти»
(11 червня 2021 року, м. Рівне, Україна)

Беручи до уваги, що реалізація Цілей в області сталого розвитку є надзвичайно актуальною для розвитку всіх країн світу та України і передбачає реалізацію принципів збалансованого розвитку соціальної та екологічної систем учасники конференції пропонують:

1. Створити Всеукраїнську асоціацію досліджень сталого розвитку з метою співпраці науковців та експертів з органами державної влади та місцевого самоврядування, політичними партіями, громадськими організаціями, закладами освіти та культури, ЗМІ груп щодо реалізації Цілей сталого розвитку ООН в Україні;
2. Підтримати процеси подальшої імплементації Цілей сталого розвитку у нормативно-правові документи і програми розвитку українського суспільства на національному та місцевому рівнях, інтеграцію цілей та принципів сталого розвитку в стратегічне планування та управління територіальними громадами;
3. Підтримати проекти розвитку зеленої (циркулярної) економіки;
4. Підтримати введення дисциплін з вивчення проблем сталого розвитку в навчальні програми освітніх закладів всіх рівнів з метою по формуванню компетентностей зі сталого розвитку;
5. Підтримати включення заходів по формуванню культури сталого розвитку у програми виховання дітей та молоді;
6. Підтримати розвиток пропаганди та соціальної реклами з питань сталого розвитку у всіх засобах масової інформації;
7. Підтримати популяризацію Глобальних фестивалів ООН щодо дій по реалізації Цілей сталого розвитку та Міжнародного дня дій зі сталого розвитку 25 вересня;
8. Підтримати проведення Українського Фестивалю проектів зі сталого розвитку;
9. Підтримати всі форми співпраці в області сталого розвитку на міжнародному, національному та субнаціональному рівнях.

Resolution

I International Scientific and Practical Conference
"Sustainable development of society:
Conceptual and practical aspects "
(June 11, 2021, Rivne, Ukraine)

Taking into account that the implementation of sustainable development goals is extremely relevant to the development of all countries of the world and Ukraine and provides for the implementation of the principles of balanced development.

social and environmental systems

Conference participants offer:

1. To create a All-Ukrainian Association of Sustainable Development Studies in order to cooperate scientists and experts with state authorities and local self-government, political parties, public organizations, educational institutions and culture, media groups on the implementation of the objectives of sustainable development of the UN in Ukraine;
2. Support the processes to further implement the goals of sustainable development into regulatory documents and development programs of Ukrainian society at the national and local levels, the integration of the goals and principles of sustainable development in strategic planning and management of territorial communities;
3. Support the development projects of the green (circular) economy;
4. Support the introduction of disciplines to study the problems of sustainable development into educational institutions of educational institutions of all levels in order to form competencies on sustainable development;
5. Support the inclusion of activities for the formation of a sustainable development culture in the education of children and young people;
6. Support the development of propaganda and social advertising on sustainable development in all media;
7. Support the popularization of the UN global festivals on actions to implement sustainable development goals and the International Day for Sustainable Development on September 25;
8. Support the Ukrainian festival of projects on sustainable development;
9. Support all forms of cooperation in the field of sustainable development at the international, national and subnational levels.